

Γνήσια λαϊκή έκφραση εκείνης της εποχής υπήρξαν τα κλέφτικα δημοτικά τραγούδια που κατέχουν ξεχωριστή θέση στην ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας και της προφορικής παράδοσης. Η παρουσία τους εντοπίζεται κατά τα βυζαντινά χρόνια (9ο και 10ο αιώνα) με τα ακριτικά τραγούδια και η μακραίωνη ιστορία τους δημιούργησε μια πνευματική παρακαταθήκη που φτάνει μέχρι και σήμερα. Η ακμή τους σημειώθηκε από τα μέσα του 18ου αιώνα έως τα χρόνια της ελληνικής επανάστασης του 1821.

Στα κλέφτικα τραγούδια αποτυπώνεται η καθημερινή ζωή των κλεφταρματολών, οι δυσκολίες που αντιμετώπιζαν, ο θαυμασμός των υποδουλωμένων Ελλήνων για τους αγώνες τους και ο πόνος για τον θάνατο. Μερικά χαρακτηριστικά στοιχεία των κλέφτικων τραγουδιών είναι το μυθικό (υπερβατικό) στοιχείο. Οι ήρωες εμφανίζονται να συνομιλούν με στοιχεία της φύσης, τα άρματά τους, τα ζώα, εξωτερικεύοντας τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους. Π.χ., *Τ' έχεις καημένε πλάτανε και στέκεις μαραμένος/ με τις ριζούλες στο νερό και πάλι μαραμένος;/ Παιδιά μ' σαν με ρωτήσατε, να σας το μολογήσω./ Αλή πασάς επέρασε με δεκοχτώ χιλιάδες./ Κι όλοι στον ίσκιο μ' έκατσαν, εκάτσαν στη δροσιά μου/ κι όλοι σημάδι μ' έβαλαν, κι όλοι με τουφεκίσαν. (Τ' έχεις καημένε πλάτανε)*

Επίσης τα στοιχεία της φύσης είναι παρόντα στα περισσότερα κλέφτικα τραγούδια. Η φύση, σύμβολο ελευθερίας, είναι αυτή που περιβάλλει τον κλέφτη σε κάθε πτυχή της ζωής του, από τις χαρές μέχρι και τον θάνατο. Π.χ., *Κλαίνε τα δέντρα, κλαίνε, κλαίνε τα κλαριά,/ κλαίνε και τα λημέρια που λημέριαζα,/ κλαίνε τα μονοπάτια που περπάταγα,/ κλαίνε κ' οι κρουθρυσούλαις πόπινα νερό. (Του λαβωμένου κλέφτη)*

Τα κατορθώματα και η ανδρεία των κλεφταρματολών διατυπώνονταν πολλές φορές με υπερβολικό τρόπο. Πολλά κλέφτικα τραγούδια αποδίδουν στους ήρωές τους υπερφυσικές δυνάμεις. Το στοιχείο της υπερβολής χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει την ανδρεία των μαχητών, την αυτοθυσία και τον ηρωισμό τους, αλλά και για εξυψώσει το ηθικό των Ελλήνων μπροστά στην αριθμητική υπεροχή των Οθωμανών. Π.χ., *Έμεινε ο Διάκος στη φωτιά με δεκαοχτώ λεβέντες./ Τρεις ώρες επολέμαε με δεκαοχτώ χιλιάδες. (Του Διάκου)*

Το 1815, ο Goethe, σε μια ομιλία του στους λόγιους του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης, δηλώνει εντυπωσιασμένος από την εικονοποιία του δημοτικού τραγουδιού και λέει: «Οι εικόνες του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού είναι εκπληκτικές. Φανταστείτε να βάζει δυο βουνά να μαλώνουν μεταξύ τους!» Π.χ., *Ο Όλυμπος κι ο Κίσαβος, τα δυο βουνά μαλώνουν,/το ποιο να ρίξει την βροχή, το ποιο να ρίξει χιόνι./Ο Κίσαβος ρίχνει βροχή κι ο Όλυμπος το χιόνι./Γυρίζει τότε' ο Όλυμπος και λέει του Κισσάβου./"Μη με μαλώνεις, Κίσαβε, βρε τουρκοπατημένε,/που σε πατάει η Κονιαριά κι οι Λαρσινοί αγάδες./Εγώ είμ' ο γέρος Όλυμπος στον κόσμο ξακουσμένος,/έχω σαράντα δυο κορφές κι εξήντα δυο βρυσούλες,/κάθε κορφή και φλάμπουρο κάθε κλαδί και κλέφτης. (Ο Όλυμπος κι ο Κίσαβος)*

Αναμφίβολα, τα κλέφτικα τραγούδια αποτέλεσαν το πρόσωπο και την ψυχή της επανάστασης και μέχρι και σήμερα εξακολουθούν να συγκινούν.